

Ben Tiggelaar groeide op in een klein dorpje in het oosten van Groningen. Zijn vader was postbode, zijn moeder huisvrouw. 'Een van de leuke dingen in Nederland is dat als je uit een arbeidersgezin komt, maar wel kunt leren en een beetje je best doet, je leuke dingen kunt bereiken. Er is veel mogelijk in dit land. Maar ook hier geldt weer dat veel afhangt van toeval en omstandigheden.

'Ik had toevallig ouders die me stimuleerden, maar ik had ook jongens in de klas van wie de ouders zeiden: het lijkt me helemaal niet nodig dat je gaat studeren. Heel veel wordt bepaald door context en omstandigheden, je hebt helemaal niet zo heel veel dingen zelf in de hand.

'Mijn moeder is jong overleden, mijn vader is nu 67. Ik denk wel dat hij aan mijn proefschrift gaat beginnen. Of ie het helemaal uit krijgt, weet ik niet. We hebben net drie dagen gefietst door het Groninger land, en dan genieten we allebei, maar dan hebben we het niet over mijn wetenschappelijk onderzoek. Zo'n soort relatie heb ik niet met hem.'

Zit de arbeidersjongen nog in je?

'Absoluut. Werken voor de raden van bestuur, de bobo's en de grote namen vind ik volstrekt niet interessant. Dat is een illusoire wereld van mensen die allerlei dingen verzinnen die weinig tot geen raakvlak hebben met wat er op de werkvloer gebeurt. Die mensen hebben een beeld van de wereld dat niet klopt. Ik ben veel meer geïnteresseerd in het middenmanagement, de jongens op de vloer, die er dagelijks voor zorgen dat voorzien wordt in de behoeften van hun klanten.'

Tiggelaar is het christelijk geloof uit zijn jeugd altijd trouw gebleven. 'Het is onzin dat geloof en wetenschap aan elkaar tegengesteld zijn. Het is maar wat je wilt. Als christenen zeggen dat ze die dingen over het onbewuste gedrag niet in de Bijbel terugvinden, zeg ik: nee, dat klopt, er staat heel veel niet in de Bijbel. En dat natuurlijke selectie een waanzinnig grote rol speelt in gedrag, horen veel gelovige mensen misschien niet graag, maar het is wel waar. Natuurlijke selectie bepaalt met welk gen je wordt geboren; een groot gedeelte van onze gedragingen is genetisch bepaald.'

Hoe letterlijk neem je de Bijbel?

'Sommige dingen die essentieel zijn voor een christen, zoals de persoon en de goddelijke natuur van Jezus Christus; voor mij is Jezus niet zomaar *another philosopher*. Maar als je denkt dat je op basis van de Bijbel tot een soort van gesloten wereldbeeld kunt komen, zit je er volgens mij naast. Boeken als *Prediker* en *Spreuken*, die in de Bijbel direct na elkaar liggen, zijn op een aantal punten volstrekt

tegenstrijdig. Mensen die claimen te weten hoe het zit, hoe het concept God precies werkt, vind ik persoonlijk nogal aanmatigend. Dat is wel wat veel gelovigen doen.

'Een van de belangrijkste dingen van het geloof vind ik het christelijke pleidooi voor rechtvaardigheid. Dat de zwaksten het recht krijgen beschermd te worden. In heel veel landen van de wereld krijgen die mensen dat recht niet. Omdat ze niet het geld hebben om ambtenaren om te kunnen kopen, of *whatever*. Leiders hebben in mijn optiek als eerste taak hun medemens te dienen, hun land te dienen, en ervoor te zorgen dat mensen die niet voor zichzelf kunnen zorgen, recht gedaan wordt. In Nederland denk je: *big deal*, hier is het goed geregeld, toch? Jaaa, zeg ik dan terug, maar dat komt misschien ook wel doordat we hier honderden jaren van christelijke traditie achter de kiezen hebben.'

Je hebt zelf nooit echt bij een bedrijf gewerkt, niet met je poten in de modder gestaan, zoals dat dan heet.

'Pfff. Nou ja, bij ABN Amro een beetje. Ik had mezelf verhuurd aan dat bedrijf, ik was er weliswaar niet in dienst, maar je ziet wel hoe het werkt, je krijgt met interne politiek te maken.'

En met falend leiderschap.

'Ja, zonder meer. Ik zag heel veel mensen die totaal niet konden benoemen waar het met dat bedrijf naartoe moest. Wat Jeroen Smit schrijft in *De Prooi*, is verschrikkelijk herkenbaar, en niet alleen voor mij, maar voor alle mensen die er in die tijd hebben gewerkt. Als je een presentatie moest geven en dan vroeg: 'Langs welke criteria gaan we dit nou beoordelen?', kreeg je als antwoord: 'Dat ga ik jou niet aan je neus hangen.' Achteraf bleek gewoon dat ze het helemaal niet wisten.

'Dat had ik niet meteen door, ik was nog tamelijk naïef, ik dacht: hij wéét het wel, maar hij zegt het niet. Dat is ook een wetmatigheid. Je denkt, als mensen in bedrijven iets doms doen, dat daar toch wel een hogere gedachte achter zal zitten. Maar dat is allemaal niet waar! Het is allemaal misverstand, langs elkaar heen werken, dommigheid.'

Hebben we eigenlijk wel leiders nodig?

'Ik geloof wel dat we leiders nodig hebben, ja. Ik ben niet honderd procent pessimistisch over de mensheid, maar ik probeer er realistisch naar te kijken: als je een groep mensen bij elkaar zet zonder dat er spelregels zijn of iets van hiërarchie, of een vorm van *guidance*, zie je toch dat de kortetermijngratificatie het altijd wint. Dat betekent: politiek, frustratie, elkaar de pas afsnijden. Zonder leiders wordt het een zootje.'